

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

INFORME DE CONCLUSIONS DE LA PARTICIPACIÓ INFANTIL

1. INTRODUCCIÓ	3
2. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS	3
3. OBJECTIUS	3
4. FASES I METODOLOGIA	4
5. ASSISTÈNCIA I PARTICIPACIÓ	5
Diversitat i representativitat de la participació presencial	6
6. RESULTATS DE LES SESSIONS- DIAGNOSI	6
7. RESULTATS DE LES SESSIONS- PROPOSTES	10
8. AVALUACIÓ	14
Valoració dels participants a les sessions presencials	14
9. ANNEXOS	15

1. INTRODUCCIÓ

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

2. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El procés participatiu ha estat dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, va consistir en un debat amb el sector, a través de sessions presencials.

La segona fase s'ha realitzat entre l'octubre i el novembre i ha estat adreçada als centres educatius. A través de sessions autogestionades i presencials, s'ha incorporat també la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Aquest informe resumeix les aportacions recollides a la segona fase i les conclusions d'aquesta, donant veu als infants en el conjunt del procés.

3. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de menjadors escolars.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressupostos...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

4. FASES I METODOLOGIA

El procés participatiu s'ha dividit en tres fases.

La primera fase, compresa entre maig i juliol, ha consistit en un debat amb el sector, a través d'onze sessions presencials, una per cada Servei Territorial del Departament d'Educació i dues a Barcelona gestionades a través del Consorci d'Educació de Barcelona.

La segona fase, que s'ha desenvolupat a la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, ha estat adreçada als centres educatius, per incorporar la visió dels infants com a protagonistes de l'espai del migdia.

L'última fase, la devolució dels resultats, és realitzarà a través de la pàgina web

<https://participa.gencat.cat/processes/menjadors-escolars>

Metodologia fase 2

Les sessions participatives de la primera fase es van desenvolupar al voltant de tres eixos de debat.

En la segona fase es van adaptar els temes per apropar-los als infants segons el quadre següent:

Eixos del procés	Temes treballats en sessions amb adults	Possibles temes per treballar amb infants
Eix 1. L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.	-Com millorem la qualitat educativa de l'espai de migdia com a espai d'aprenentatge i desenvolupament integral dels infants?	a. Valors educatius a través de l'espai de migdia. b. Aprenentatges durant el temps de migdia. c. Les relacions, la convivència i la inclusió durant el temps de migdia.
Eix 2. L'alimentació de l'espai de migdia.	-Quines garanties alimentàries han de complir els menjadors escolars i com podem garantir un àpat de qualitat? -Com valorem la procedència i la tipologia d'aliments que es preveu prioritzar als menjadors? -Què necessitem i quines passes volem fer per assegurar la implementació de la sobirania alimentària?	d. Hàbits alimentaris saludables. e. Aliments ecològics, de proximitat i de temporada. f. El paper dels infants en l'elaboració dels menús.

Eix 3. Sobre la qualitat del servei de l'espai de migdia.	-Com valorem la qualitat del servei? -Com valorem la qualitat de les activitats que es desenvolupen? -Com valorem la qualitat dels i les professionals? -Com ha de ser l'espai i quines condicions ha de tenir?	g. Millores en l'espai físic i arquitectònic dels menjadors. h. Activitats a desenvolupar en l'espai de migdia. i. Formes de participació dels infants en els servei.
--	--	--

Dinàmica de les sessions presencials¹. La dinàmica es va conceptualitzar a partir del joc. Els infants que no es queden al migdia al menjador agafaven el rol d'un entrevistador de TV i feien una entrevista sobre el menjador als infants que es queden habitualment. L'objectiu d'aquesta primera part és fer una diagnosi participada. Posteriorment, entrevistadors i entrevistats pensen plegats propostes de millora que després comparteixen en plenària amb la resta de la classe.

Materials de la sessió autogestionada². Els materials que es van penjar a la web de participació de la Generalitat són:

- guia per la realització de l' investigació periodística amb indicacions pels dinamitzadors.
- fitxa per la realització de l' investigació periodística
- fitxa per recollir les aportacions dels infants
- fitxes per l'avaluació dels infants
- fitxes per l'avaluació de l'equip dinamitzador
- xapa de reconeixement a la participació

5. ASSISTÈNCIA I PARTICIPACIÓ

Al procés han participat presencialment cinc escoles repartides per tot el territori, i a través dels materials on-line, l'escola Josep Maria de Sagarra (Passeig Vall d'Hebron 64).

El calendari i ubicació de les sessions ha estat el següent:

DATA	ON	DURADA SESSIÓ	CURS / DOCENTS
DM 22 OCT.	Can Besora C/ de Sabadell 45 08100 Mollet del Vallès	1 hora 30 minuts	Delegats/des de classe
DX 23 OCT.	El Bosc de la Pabordia C/Riera de Mus 19 17003 Girona	1 hora 30 minuts	Delegats/des de classe 18 alumnes de 1r a 6è 4 de 5è+4 de 6è
DJ 24 OCT.	Concepción Arenal C/ de Cristóbal de Moura 240 08019 Barcelona	1 hora 45 minuts	curs 5è (10-11 anys)
DL 28 OCT.	Escola Pardinyes Carrer Anastasi Pinós 33, 25005 Lleida	1 hora 30 minuts	curs 4 / 5 11 de 4t (9 anys) 7 de 5è (10 anys)
DM 29 OCT.	Escola El Bosc del Mont-ral (ZER) Carrer Major 4, 43364 Mont-ral -Tarragona	1 hora 30 minuts	18 infants de P3 a 6è: 11 d'infantil i 7 de primària

¹ annex n-1

² material disponible a la web de Participació de la Generalitat dins del "Procés Participatiu de l'Espai de Menjador Escolar"

Diversitat i representativitat de la participació presencial

TOTAL		TOTAL	3 - 5	6 - 8	8 - 10	10 - 12
79	Nena	40	5	9	8	18
	Nen	39	4	9	9	17

6. RESULTATS DE LES SESSIONS- DIAGNOSI

EIX 1: L'ESPAI DE MIGDIA EN EL PROJECTE EDUCATIU DEL CENTRE

DOCUMENT DE BASE (EIX 1)

El document de base de l'eix 1 especifica que en aquest eix s'aborda l'espai de migdia com a espai d'aprenentatge i de desenvolupament integral dels infants, joves i la resta d'agents que participen directament o indirectament d'aquest temps educatiu. Es parteix de la base que el temps de migdia és un temps educatiu i d'aprenentatge vinculat directament amb el projecte educatiu de centre. A més, entenent que el temps de migdia ha de ser també un espai d'aprenentatge i d'interacció social entre els infants i joves, i també entre les persones que dinamitzen aquest temps i altres agents que hi participen de diverses maneres. Per tant, es parteix de la idea que el temps de migdia és un espai de relacions que promouen l'aprenentatge tant d'hàbits alimentaris i higiènics, com de valors i de construcció de vincles socials, entre molts altres aprenentatges que possibiliten el desenvolupament integral dels infants i joves. Per tant, aquest eix se centra en la concepció de l'horari de migdia com a espai educatiu i té en compte el vessant educatiu de l'alimentació.

Preguntes o aspectes clau per dirigir la diagnosi:

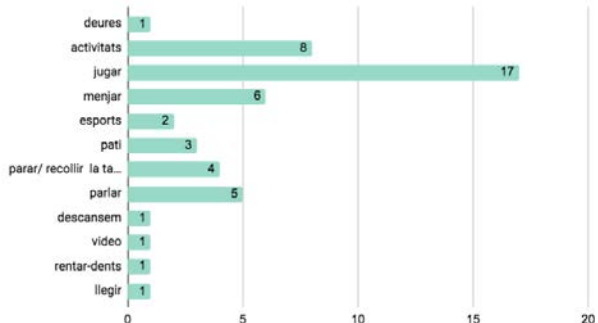
P-1 Explica què fas durant el temps de migdia a l'escola.

P-2 Quines coses aprens en aquest espai de migdia?

P-3 Com és l'ambient i la relació amb els companys durant aquest temps? I amb monitors i monitores?

Resultats

EIX-1- P-1 Explica què fas durant el temps de migdia a l'escola.

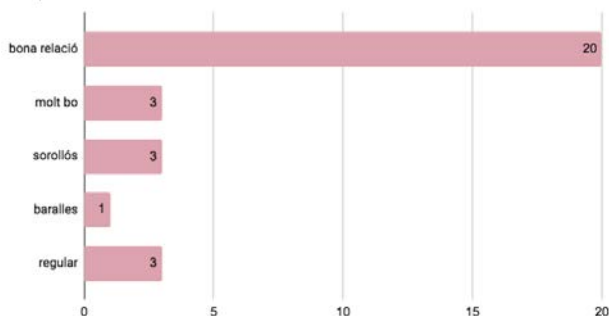

Conclusions diagnosi - Eix 1

La majoria dels infants identifiquen aquest temps amb el joc i les activitats, el temps dedicat al menjar es percep com a secundari.

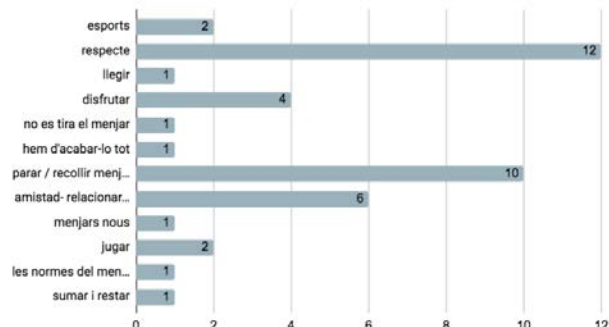

EIX-1- P-3 Com és l'ambient i la relació amb els companys durant aquest temps? I amb monitors i monitores?

En general l'ambient del migdia és positiu, no es diferencia en l'enquesta el temps del pati i el del menjador, però s'han identificat el soroll com un factor a disminuir i les baralles com un factor poc freqüent.

EIX-1- P-2 Quines coses aprens en aquest espai de migdia?

Els infants posen especial consciència en valors com el respecte i l'amistat, segurament fruit de la feina realitzada per les escoles. Això es visualitza en la poca presència de baralles en aquest espai i es reflecteix quan es pregunta sobre l'ambient i les relacions a l'espai del migdia.

Per altra banda també es dona importància a aspectes relacionats amb el menjador, com la relació amb el menjar i altres més socials com parar o recollir la taula.

EIX 2: L'ALIMENTACIÓ A L'ESPAI DE MIGDIA

DOCUMENT DE BASE (EIX 2)

El document de base defineix l'eix 2 com l'eix d'alimentació. És aquell en què es plantegen quines garanties alimentàries han de complir els menjadors escolars, com es pot garantir un àpat diari de qualitat, així com valorar la procedència i tipologia d'aliments que es preveuen prioritzar als menjadors escolars d'acord amb les recomanacions de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. També és l'eix en el qual es tractarà sobre quin tipus de producte ha d'haver-hi al menjador, de quina procedència i quin tipus d'alimentació es proposa als centres educatius. En aquest eix també es té en compte valorar quines passes s'han de fer per tal d'assegurar la implementació real dels valors de la sobirania alimentària.

Preguntes o aspectes clau per dirigir el debat:

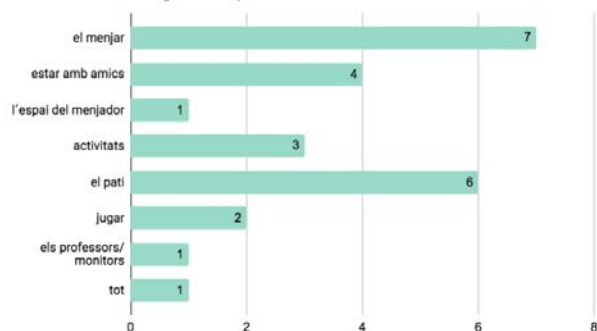
- P-1 Què t'agrada de quedar-te a dinar a l'escola?
- P-2 Què no t'agrada de quedar-te a dinar a l'escola?
- P-3 Creus que menges aliments què són bons per a la salut al menjador? Posa algun exemple.
- P-4 Quines coses creus que aprenem al menjador que ens poden ajudar en la nostra vida?
- P-5 Quines coses que fas a casa a l'hora de menjar t'agradaria fer en el menjador de l'escola?

Resultats

Conclusions diagnosi - Eix 2

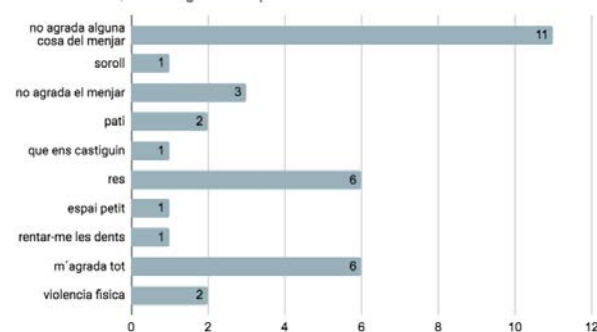
EIX-2- P-1 Què t'agrada de quedar-te a dinar a l'escola?

Quan preguntem pel que agrada de l'espai de migdia trobem que en un 36% parlen d'aspectes relacionats amb l'espai del menjador com són el menjar, l'espai físic o bé ho inclouen en "tot".

Un 48% parlen d'activitats, del pati o de jugar o bé ho inclouen en "tot".

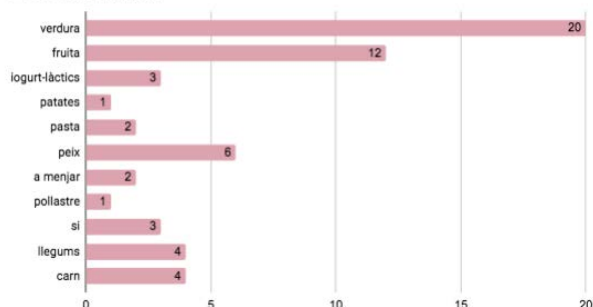
EIX-2- P-2 Què no t'agrada de quedar-te a dinar a l'escola?

Quan es parla de què "no agrada alguna cosa del menjar", això està més aviat relacionat amb els gustos personals: verdura, sopa, etc.

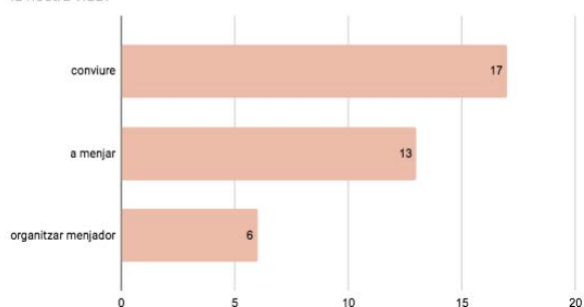
La valoració sobre la qualitat general del menjar està representada amb "no m'agrada el menjar" amb un 8% del total.

EIX-2 P-3 Creus que menges aliments que són bons per a la salut al menjador? Posa algun exemple.

S'identifiquen la verdura, la fruita i el peix entre els aliments preferentment identificats com bons per la salut.

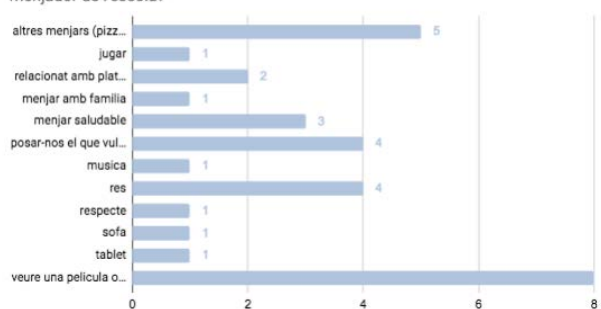
EIX-2 P-4 Quines coses creus que aprenem al menjador que ens poden ajudar en la nostra vida?

En general tots consideren que aprenen coses que els poden ajudar a la seva vida.

EIX-2 P-5 Quines coses que fas a casa a l'hora de menjar t'agradaria fer en el menjador de l'escola?

Els agradaria introduir coses com veure una pel·lícula, menjar pizza o posar-se la quantitat de menjar que volen; el menjar saludable queda en un segon terme.

EIX 3: LA QUALITAT I EL MODEL DE GESTIÓ DE L'ESPAI DE MIGDIA

DOCUMENT DE BASE (EIX 3)

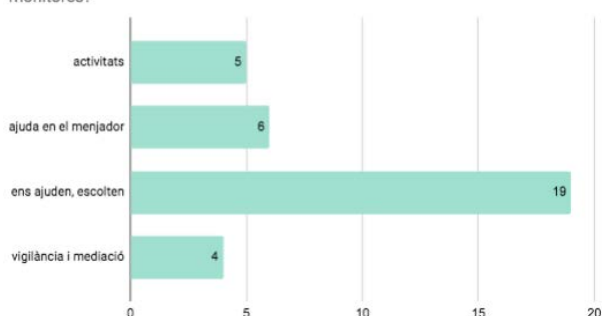
El document de base presenta l'eix 3 partint de la base que l'espai de migdia ha d'estar connectat amb la visió educativa que es pretén promoure des del Departament d'Educació. En aquest sentit l'eix contempla la qualitat del mateix servei i de les diverses activitats que es realitzen, incloses els menjadors escolars. Per qualitat englobem tot allò que fa referència a les tasques dels professionals i de les persones implicades en el servei dels menjadors escolars i del temps de migdia, així com tot allò que fa referència a l'espai físic –com ha de ser o en quines condicions-.

Preguntes o aspectes clau per dirigir el debat:

- P-1 Què t'agrada més de la feina que fan els teus monitors i monitores?
- P-2 Quines activitats organitzen els monitors i monitores durant l'espai de migdia abans i després de dinar?
- P-3 Teniu temps lliure dins aquest horari? Què fas en aquest temps?
- P-4 Defineix com és la sala del menjador en tres paraules

Resultats

EIX-3- P-1 Què t'agrada més de la feina que fan els teus monitors i monitores?

Conclusions diagnosi - Eix 3

Exemples de respostes.

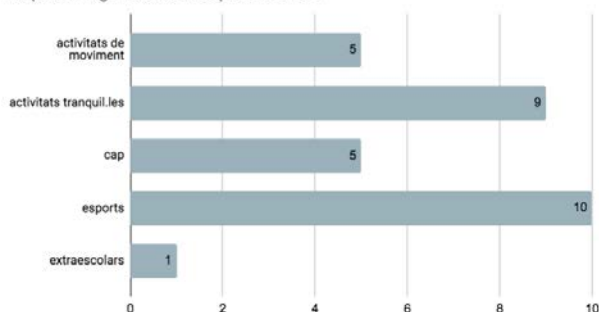
activitats: juguen amb nosaltres, fan tallers de polseres, torneig, halloween, manualitats ...

cures:

Escoltar-te, fer feines per aprendre, que ens facin cas quan ho necessitem, evitar les baralles, que ens cuiden, ens estimen

EIX-3- P-2 Quines activitats organitzen els monitors i monitores durant l'espai de migdia abans i després de dinar?

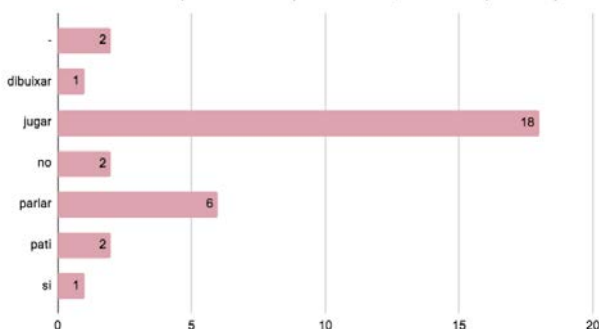

Esports: futbol, bàsquet, handbol, tornejos

Activitats tranquil·les: treballs manuals, dibuixar, pintar, etc..

Activitats de moviment: ball de fi de curs, pilota, aranya peluda, pilla pilla, bàsquet, saltar a la corda.

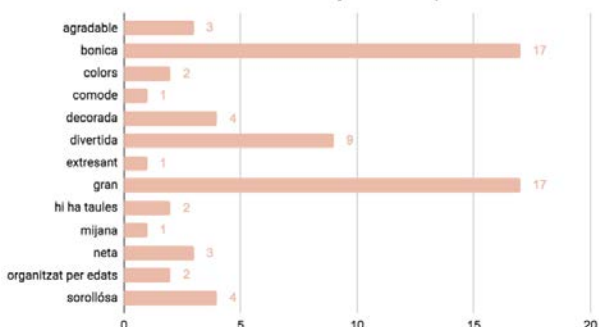
EIX-3- P-3 Teniu temps lliure dins aquest horari? Què fas en aquest temps?

En general els infants prefereixen **jugar** al temps del pati, però també li donen importància als espais de **tranquil·litat** per parlar amb els amics.

Jugar: mata-conills, a la corda, amagar-se ...

EIX-3- P-4 Defineix com és la sala del menjador en tres paraules

En general el menjador és percebut com un **espai bonic i gran, divertit**, però també es mencionen aspectes negatius com el **soroll i l'estrès**.

7. RESULTATS DE LES SESSIONS- PROPOSTES

EIX 1: L'ESPAI DE MIGDIA EN EL PROJECTE EDUCATIU DEL CENTRE

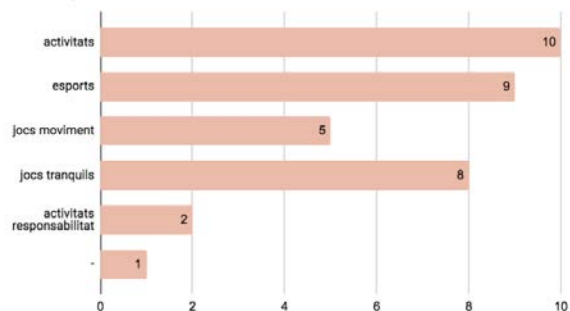
Preguntes o aspectes clau per facilitar les propostes:

- P4 Quines activitats podem fer durant aquest temps que estem a l'escola al migdia?
- P-5 Quines coses ens agradaria aprendre durant l'espai de migdia?
- P-6 Com creus que es podrien millorar les relacions entre tots i la convivència perquè tothom se senti bé?

Resultats

Propostes - Eix 1

EIX-1- P4 Quines activitats podem fer durant aquest temps que estem a l'escola a migdia?

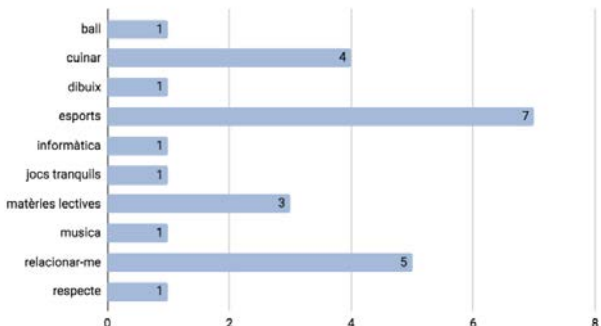
Quan parlem d'“**activitats**” anomenem: ceràmica, decorar, treballs manuals, activitats artístiques, jocs en grup, etc.

Quant parlen de “**jocs tranquils**” es refereixen a: escacs, ordinador, jocs de taula, lectura, descansar, etc.

I quan parlen de jocs de moviment: patinet, tobogan, tirolina, etc.

Estan molt equilibrades les demandes entre: esports/jocs de moviment (40%) i activitats/ jocs tranquils (42,8 %)

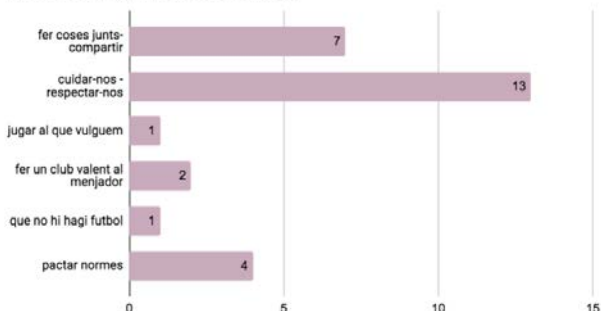
EIX-1- P-5 Quines coses ens agradaria aprendre durant l'espai de migdia?

Els hi agradaria aprendre:

- a un 28% esports
- a un 48% activitats diverses,
- a un 24% aspectes emocionals.

EIX-1- P-6 Com creus que es podria millorar les relacions entre tots i la convivència perquè tothom se senti bé?

En general les respostes que corresponen a “**cuidar-nos i respectar-nos**” estan relacionades amb no barallar-nos, ajudar o ser amables i “**fer coses junts**”: es refereixen a jocs cooperatius o comunitaris.

EIX 2: L'ALIMENTACIÓ A L'ESPAI DE MIGDIA

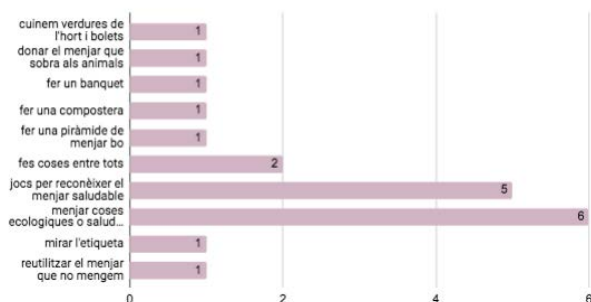
Preguntes o aspectes clau per facilitar les propostes:

- P-6 Penseu activitats que podem fer al menjador perquè aprenem a menjar de manera saludable
- P-7 Doneu idees per poder aprendre al menjador sobre: productes ecològics i de proximitat / escombraries i reciclatge
- P-8 Com podem participar els infants per millorar el menjador?

Resultats

Propostes - Eix 2

EIX-2 P-6 Penseu activitats que podem fer al menjador perquè aprenem a menjar de manera saludable

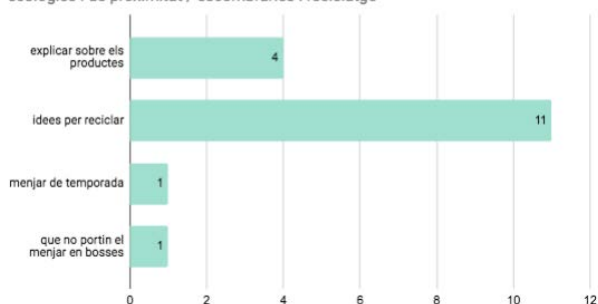

En general menjar coses saludables com: aliments ecològics, fruita de temporada o verdura tota la setmana i un extra com pasta

Proposen fer jocs per reconèixer el menjar saludable com:

- fer preguntes o endevinalles sobre els aliments
- endevinalles
- mesurar si el menjar és saludable o no
- jocs per menjar més verdura
- fer jocs de preguntes

EIX-2 P-7 Doneu idees per poder aprendre al menjador sobre: productes ecològics i de proximitat / escorbaries i reciclatge

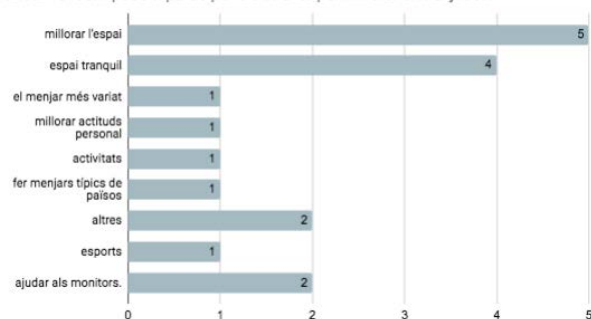
Explicar sobre els productes:

- explicar els productes ecològics
- veure vídeos de productes ecològics
- degustacions de menjar saludable
- que podem aprendre els noms i saber si el pollastre és ecològic
- ficar etiquetes

Idees per reciclar:

- fer compost
- posar cartells a les papereres
- que vinguin experts a explicar-nos
- poder ajudar als monitors a reciclar
- posar papereres dels diferents materials al pati
- recollir el plàstic
- emportar-nos la brossa quan sortim del menjador

EIX-2P-8 Com podem participar els infants per millorar el menjador?

El aspectes on els infants visualitzen la seva participació és principalment en la millora de l'espai amb propostes com:

- decoració feta pels infants
- cartells amb fotos d'uns aliments amb les seves propietats
- foto de la persona a la cadira
- dibuixar i penjar els aliments
- posar un cartell a l'entrada del menjador
- el menjador més gran
- parlar més fluix
- una estona de relaxació

- després de dinar poder llegir
- poder portar llibres

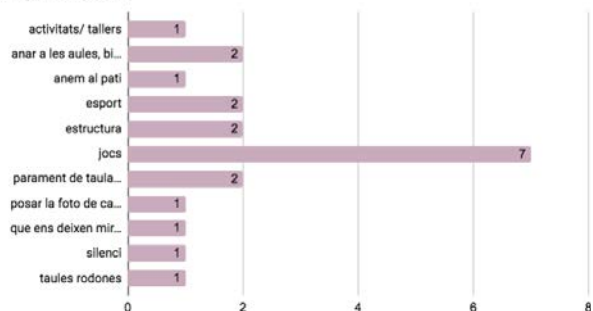
EIX 3: LA QUALITAT I EL MODEL DE GESTIÓ DE L'ESPAI DE MIGDIA

Preguntes o aspectes clau per facilitar les propostes:

- P6 Feu un llistat d'activitats que us agradaria fer durant el temps de migdia a l'escola
- P7 Feu un dibuix de com us agradaria que fos la sala del menjador i expliqueu amb paraules el més important del vostre dibuix

Resultats

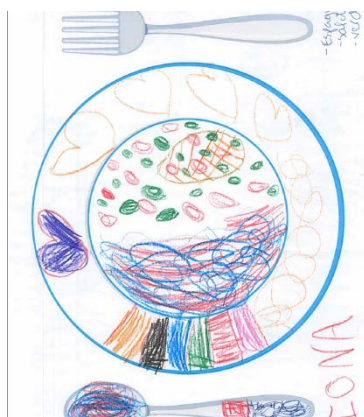
EIX-3- P-6 Feu un llistat d'activitats que us agradaria fer durant el temps de migdia a l'escola

Propostes - Eix 3

Hi ha molta diversitat d'opcions, no hi ha una destacada, ja que els jocs són un 33% del total de les propostes. Quan parlen de jocs parlen de jocs de taula i en grup.

Dibuixos realitzats per alumnes de P3 a 1r de l'Escola El Bosc de Mont-ral, Tarragona

En els fulls amb plat i coberts, van dibuixar el seu plat preferit al menjador, i en els altres, el seu menjador ideal

8. AVALUACIÓ

Valoració dels participants a les sessions presencials

Nivell de satisfacció				
T'ha agradat participar i explicar les teves idees?	1	11	31	55
T'ha agradat fer el mural amb totes les opinions per millorar el menjador?	8	10	22	47
Has après coses noves?	7	12	17	39
T'has sentit escoltat/escoltada per la resta de companys i companyes?	14	6	14	43
Com és d'important per a tu l'espai de migdia a l'escola?	23	6	16	46
Creus que les propostes del debat serviran per canviar l'espai de migdia?	9	9	19	49
Has pogut dir tot el que penses i sents en relació amb l'espai de migdia?	11	7	19	42
Les persones dinamitzadores t'han escoltat i donat suport per poder expressar les teves idees?	4	8	13	60

9. ANNEX

guió de les sessions presencials

MOMENT 1: PRESENTACIÓ

15'	<p>Presentació general</p> <p>Ronda de presentació (diem el nostre nom i si ens quedem al menjador)</p> <p>> posem un gomet a cada nen/a segons si es queda al menjador o no</p> <p>Explicuem els moments de la sessió:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De què parlarem? Explicar el projecte del menjador - Com participarem? Explicar que els adults han treballat per una banda i que ara és la part d'aportacions d'alumnes - Què farem amb les aportacions?
10'	Joc del menjador
10'	<p>Explicuem les regles del joc:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Tots i totes tenim molt per aportar sobre l'espai de migdia: podem parlar des de la nostra experiència o no, però tots i totes tenim visions que seran interessants pels altres → Hem de respectar totes les opinions i escoltar a tothom → Hem de fomentar que tothom pugui expressar-se → Recollirem totes les experiències, idees i visions, i ens ho explicarem unes a les altres. <p>Obrim espai per a propostes d'altres regles del joc per part dels infants</p>

MOMENT 2: DIÀLEG

10'	<p>Explicuem els tres eixos de treball (als cartells)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'espai del migdia en el projecte educatiu del centre 2. L'alimentació a l'espai de migdia 3. Sobre la qualitat del servei de l'espai de migdia <p>Ens col·loquem a prop del cartell de l'eix que més ens interessa</p> <p>Fem les parelles periodista-entrevistat (intentem equilibrar grups/eixos)</p>
10'	<p>Comencem la investigació:</p> <p>Els periodistes per investigar sobre l'espai del menjador tenen un guió amb unes preguntes i espai per anotar les respostes de la persona entrevistada AMB POST-ITS enganxats a la fitxa.</p>
10'	<p>Propostes de millora:</p> <p>en cada parella s'omple conjuntament la part de la fitxa de propostes de millora (idees i solucions) també anotant les idees en POST-ITS a la fitxa.</p>

MOMENT 3: POSADA EN COMÚ

20'	<p>Posem en comú:</p> <p>Cada parella fica els seus post-its a l'apartat corresponent del cartell de l'eix que han treballat (DIAGNOSI / PROPOSTES).</p> <p>Les dinamitzadores ordenem les idees agrupant-les per temàtiques, similitud, etc i fem devolució al grup</p>
5'	<p>Avaluem i celebrem!</p> <p>Dinàmica de tancament de la sessió</p>

